

Skolas bez uzspiestām skolēnu formām!

Arvien vairāk starp izglītības iestādēm ir vērojama modes tendence – ieviest skolas formas, kuras turklāt pretrunīgi tiek uzspiestas par obligātām. “Vainīgie” šajā lietā ir izglītības iestādes padome, jo saskaņā ar Izglītības likumu viņi ir tiesīgi lemt par apģērbu un padomes lēmums ir saistošs vecākiem. Process, kā tiek ieviestas formas, nav tiesiski nekur nostiprināts un katra skola ievieš to pēc savas sapratnes un gribēšanas. Cik godprātīgi, tas laikiem nevienam nav zināms un neviens to nekontrolē, no skolas puses nav nodrošināta informācijas pieejamība un lēmumu atklātība, viss notiek kā saka – “pa kluso” zem segas. Kopumā ir vecāki, kas atbalsta formas, kas neatbalsta un tādi, kam ir vienalga. Šis stāsts galvenokārt ir par vecākiem, kas ir formu pretinieki. Man pašai, kā divu bērnu mātei, un uzklusot arī līdzīgi domājošu vecāku domas un bēdu stāstus, kā arī medijos atrodamās pretenzijas, viedokļi un komentāri, liecina, ka skolas formu jautājums Latvijā ir ļoti sasāpējis, un ir laiks runāt par to skaļi. No malas skatoties, liekas, kas gan var būt piemīļīgāks par vienādi skaistiem bērniem – tik vienoti, tik saliedēti! Realitāte ir pavisam cita. Kā jau iepriekš minēju, formu ieviešanas procedūra nav oficiāli reglamentēta, jo skolas forma likumdošanā nemaz nav paredzēta, taču tas netraucē izglītības iestādēm masveidā un kļūdaini interpretēt atbilstošus Izglītības likuma pantus, lai tomēr uzspiestu formas. Vairumā gadījumos process, kā tiek ieviesta forma, ir negodīga, ir vērojama necieņa pret bērniem un vecākiem, diskriminācija, bērnu viedoklis šajā jautājumā bieži vien netiek uzklusīts un ņemts vērā, tiek pārkāpti tiesiskās paļāvības princips. Turklāt LR Satversmē noteikts, ka valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatzglītību, taču izglītības padomes pieņemtais lēmums par skolēnu formām nevajadzīgi palielina vecāku izmaksas skolēna sagatavošanai skolas gaitām, nemaz nerunājot par ģimenēm, kur ir vairāk par diviem bērniem. Skolas formas vairumā gadījumu ir nekvalitatīvas, nesimpātiskas, dārgas, kā arī ar ierobežotu izvēli. Daudzbērnu ģimenēm vispār jābūt bagātām, lai katram bērnam iegādātu formu, turklāt arī rezerves komplektu katram! Vairumā izglītības iestādēs valda haoss, bet neviens neatļaujas skaļi par to runāt - vecāki ir neapmierināti, taču pašiem cīnīties ar skolu ir praktiski bezjēdzīgi un nervus bendējošs pasākums. Nemaz nerunājot, ka tie vecāki, kas atļaujas neklusēt un apstrīdēt “obligātās” skolas formas, pret tiem tiek pielietotas emocionāli nospiedošas sankcijas – vecāki tiek ignorēti, netiek sveicināti, atsevišķos gadījumos tas ietekmē arī bērnus, jo pret viņiem var tikt izrādīta atšķirīga attieksme. Šķiet pilnīgi nepieņemami, ka izglītības iestādēs notiek šādas izdarības. Vai skolas formu uzspiešana atbilst arī jaunajiem MK noteikumiem Nr. 480, kur ir nostiprināti divpadsmit tikumi, kas jāizkopj bērnos? Tas, kādā veidā tiek uzspiestas formas, gandrīz pusi no tikumiem pārkāpj un gribas jautāt - vai izglītības iestāde pati pārkāpjot tikumus, drīkst tos audzināt un attīstīt bērnos? Tikumos ir minētas tādas vērtības kā respektēt cilvēka cieņu un brīvību, izlēmība, cieņpilna rīcība, centieni pēc taisnīgā un labā, pieklājība, vēlme iejusties otra pārdzīvojumos, demokrātisks dialogs ar citiem, godprātīga lemsšana, cilvēktiesību un morāles normu ievērošana, vēlme izprast atšķirīgo (piemēram, cilvēka ārējo izskatu). Vai izglītības iestāde un izglītības iestādes padome, izvērtējot ieviest formas un pēc tam ieviešanas procesa laikā, ievēro šos tikumus? Nē, neievēro. Tā vietā tās pieturas pie vienādiem

un jau gana banāliem izteikumiem – formas bērnu disciplinē, rada patriotismu un vienotību, izlīdzina sociālo statusu, atvieglo vecākiem rītu, jo nav jāstrīdas ar bērnu, ko vilkt mugurā. Cik man zināms, valstiskā līmenī nav pat veikts pētījums, lai apstiprinātu šos argumentus. Ja tā ir patiesība, tad varbūt ir vērts ieviest formas visiem iedzīvotājiem, visā Latvijā! Ieviešam ne tikai skolas formas, bet arī novada formas, reģiona formas, valsts formas, arī obligātas darba formas, neatkarīgi no darba vietas! Būsim visi iedzīvotāji disciplinēti, patriotiski, vienoti, izlīdzināsim sociālo statusu, līdz ar to pēc skolu ideoloģijas spriežot, valstī atrisināsim būtiskas problēmas – samazināsim korumpētības līmeni, žūpošana, smēķēšana, narkomānija, godprātīgi maksāsim nodokļus, samazināsim nabadzības līmeni, kriminālnoziegi, utt. – padomājiet, cik daudzas problēmas atrisināsim valstī! Tas, protams, ir joks, bet praktiski tā sanāk, ja ieklausās izglītības iestāžu ideoloģijā par formu lietderīgumu. Runājot par vecāku atvieglojumu no rītiem, gribas iebilst, jo tā ir vecāku izlaidība, ja bērni no rīta taisa skandālu par apģērbu. Tas ir elementāras audzināšanas trūkums un nevajag iegalvot, ka forma to atrisina. Mani bērni jau vakarā izvēlas apģērbu, ko vilks nākamajā dienā un atnākot no skolas, mums ģimenē jau kopš bērnudārza laikiem ir ieaudzināts, ka labās drēbes ir jāpārvelk.

Starp citu, man vienmēr nomoka jautājums – ja forma izglītības iestādē ir kā audzināšanas metode, patriotisma un vienotības simbols, kāpēc to neuzspiež visam personālam? Vai Jūs nepiederat pie šīs vienotības, ko paši deklamējat, vai Jums nav jābūt kā piemēram skolas vidē?

Ir vecāki, kuri neatbalsta formas un burtiski mūk no esošās skolas uz citu, kur nav forma. Taču, kāda var būt garantija, ka jaunajā skolā pēc gada neieviesīs “obligāto” formu? Vai tas nav absurds, ka ir izveidojusies šāda situācija skolās? Kurš par to ir atbildīgs? Kurš labpatikā sēž un šito formu cirku vēro no malas? Kāpēc netiek sakārtota likumdošana?

Izglītības iestādes pirms ievieš formu, zina, ka to nedrīkst uzspiest kā obligātu un apzinās, ka būs bērni, kuri nēsās un būs, kuri nenēsās formu. Taču, neskatoties uz to – skola turpina mērķtiecīgi un necilvēcīgiem veidiem iet šo ieviešanas procesu. Un tad rodas vairāki jautājumi – kāda īsti ir ideja formai, ja to nenēsā visi bez izņēmuma? Varbūt tas ir atsevišķu personu virzīts projekts un viņi gūst kādu materiālu labumu no tā, jo formu bizness šobrīd iet uz “urrā”? Kā jūtās tie vecāki, kuri skolas iebiedēti nopirkuši “obligāto” formu, bet 2. septembrī konstatē, ka citi bērni nenēsā tos – vai skolai nevajadzētu par maldināšanu un iztērēto, sūri grūti pelnīto naudiņu, maksāt kompensāciju šiem vecākiem? Vai forma, kura ir sportiska tipa jaka ar kapuci – drīkst saukties par formu un ir pieklājīga, lietišķa? Daudzas izglītības iestādes ekonomijas nolūkos ievieš nepilnīgu formu, proti, tā ir veste ar logo vai jaka, vai krekliņš. Atvainojiet, vai es vienīgā nesaprotu, kāda jēga ir no tādām (pus)formām – vai tāda izlīdzina sociālo statusu bērnu starpā?! Vai skola ir tiesīga veikt vecāku aptauju, pirms tiek prezentētas formas? Vai skola veicot viedokļu aptauju drīkst noklusēt, ka tas vienlaicīgi skaitās kā balsojums? Ja mans bērns aiziet uz skolu bez formas, bet klasē pārējie ir ar formu – vai tā nav diskriminācija pret manu bērnu? Vai tā nav pieskaitāma

pie netiešas emocionālas vardarbības, jo psiholoģiski piespiež izvēlēties uzvilkt formu, lai tikai neatšķirtos un būtu piederīgs klasei? Jautājumu ir ļoti, ļoti daudz...

Ir dzirdēti viedokļi arī par to, ka formas lietot ir vecāku makiem ekonomiskāk – nepiekrītu. Man ekonomiskāk ir iegādāt universālas, pieklājīgas, ērtas drēbes un ieaudzināt bērnos, ka tās ir “labās” drēbes, kuras lietojam, lai apmeklētu skolu, aizbrauktu ciemos, aizietu uz teātri, aizietu uz restorānu – tās ir drēbes, kuras jāšargā un jāizturas pret tām ar rūpību.

Piekrītu, ka uz skolu ir jāierodas pieklājīgā apģērbā, tas zelta vidusceļš droši vien ir lietišķa stila apģērbs. Taču tāds, ko vecāki un bērni paši brīvi izvēlas pēc savas gaumes un finansiālām iespējām. Nevajag mums neko uzspiest, piespiest un apspiest. Šajā stilā ir ļoti plašas un daudzveidīgas izvēles iespējas gan kvalitātes, gan izmaksu, gan dizaina ziņā un nav vajadzības nervozēt par speciālajiem pasūtījumiem, piegādi, kavēšanos, neatbilstību izmēriem. Būtībā gandrīz visās izglītības iestādēs, iekšējās kārtības noteikumos, ir noteikts tieši šāds traktējums – skolā ierasties tīrā, lietišķā apģērbā. Kur ir problēma? Ir nepārvarama vēlme ieviest kaut ko vienādu, kas apliecina piederību skolai? Esmu pārliecināta, ka to var risināt citos veidos nevis uzspiest obligātas skolas formas un pamatoties uz argumentiem, kuri nav ne pierādīti, ne izpētīti.

Diemžēl, šajā formu lietā jautājumu ir vairāk nekā atbilžu, ir jānovērš pārpratumi starp izglītības iestādēm un vecākiem, tāpēc ar šo iniciatīvu vēlos ierosināt:

1. Izglītības likumā ietvert regulējumu, paredzot, ka izglītības iestāde un izglītības iestādes padome nav tiesīga uzlikt pienākumu izglītojamiem nēsāt skolas formas.

Ieviešot piedāvātos likuma grozījumus, tiks sakārtota likumdošana un līdz ar to tiks izbeigta izglītības iestādes padomes visatļautība, tiks novērsti pārpratumi starp vecākiem un izglītības iestādēm, neuzklausi vecāki nejutīsies necienīti, nebūs papildus un piespiedu kārtā jāveido “robs” ģimenes budžetā, nebūs jābaidās, ka pret bērnu būs atšķirīga attieksme. Savukārt bērni ģērbjoties paši pēc savas gaumes (pieklājības robežās, protams), mācās dzīvei noderīgas lietas – sagatavoties patstāvīgai dzīvei, mācās izdarīt izvēli, arī disciplinē, ļauj būt radošam, mācās izkopt savu ģērbšanās stilu un attīsta savu gaumi, bērns saglabā savu individualitāti, mācās prasmi pieņemt citus bērnus kā dažādus – tādus, kādi viņi ir.

Pirms egoistiski teikt “esmu par formu”, ir jāreķinās ar bērna viedokli, pirmklasnieki pat neizprot, kas ir skolas forma un neapzinās, ka tā ir jānēsā visu mācību gadu. Tā nopietnā sajūta, ka ir iegērbts formā, ilgst aptuveni mēnesi, pēc tam jau tas paliek garlaicīgi un ir vēlme atgriezties pie savām vecajām un daudzveidīgajām drēbēm. Bērni nav marionetes, tie ir dzīvi cilvēkbērni ar savu viedokli un emocijām, turklāt Bērnu tiesību aizsardzības un Izglītības likumā ir nostiprinātas bērna tiesības brīvi izteikt un aizstāvēt savas domas un uzskatus, tikt uzklausi. Lemjot par bērna apģērbu, primārais ir bērna labsajūta, saglabājot viņa individualitāti, nevis skolas mērķtiecīga sacensība par skolēnu formu ieviešanu un vienota tēla radīšanu.

Aicinu izbeigt tiranizēt un spīdzināt gan bērnus, gan vecākus ar skolas formām!
Es ticu, ka vismaz 10 000 cilvēku saprot par ko es runāju un ko es vēlos pateikt ar šo iniciatīvu, tāpēc nepalieciet vienaldzīgi, neatlieciet uz vēlāku laiku – parakstieties paši un aiciniet citus līdzīgi domājošos atbalstīt!